

ASPECTE ALE COMUNICĂRII INTERCULTURALE ÎN LOCALITATEA POȘTA, JUDEȚUL TULCEA LOCALITATEA POȘTA – SPAȚIU MULTICULTURAL

Este bine știut faptul că Poșta este un sat din Comuna Frecăței, Județul Tulcea, Regiunea Dobrogea, situându-se în partea de nord a județului, în Dealurile Tulcei.

„Configurația demografică a Dobrogei îndreptățește și în prezent atracția cercetătorilor dornici să deducă resorturile intime ale unei conviețuiri etnice și progrese demografice, aplicată uneia economice, ce fac din Dobrogea, dar păstrând echilibrul, o Californie românească și deopotrivă, un model etno-cultural pentru Balcani”.¹

Situată între Dunăre și Marea Neagră, regiunea Dobrogei a pus la dispoziție omului bogate și felurite resurse de trai, atrăgând astfel diferite comunități umane (greci, bulgari, ruși, armeni, turci, tătari, sârbi, unguri) în aceste locuri. În ipostaza constituirii spațiului european comun, soluționarea conflictelor interetnice este o doleanță ce reprezintă un punct de plecare pentru o integrare reală și o conviețuire armonioasă. Percepția multilaterală a grupurilor etnice în procesul interacțiunii lor sprijină și ocrotește comunicarea. Pe

parcursul cunoașterii interetnice se antrenează tiparele culturale, sistemul de simboluri, limbile specifice, experiențele și practicile fiecărui grup etnic. „Înțelegerea și priceperea interetnică pavează un contur instituționalizat dat fiind că cele mai viguroase influențe în crearea lor vin din direcția factorilor culturali și de interacțiune concretă a etno-organizărilor”.²

Ca diviziune de ședere interetnică, Dobrogea captează atenția printr-un model de conviețuire interculturală deschisă, a cărei reflectare se descifrează atât la nivelul culturii materiale cât și la nivelul culturii imateriale, a civilizației tradiționale din acest areal. „Modelul de coabitare a determinat, la rândul său, manifestarea liberă, bazată pe acceptarea și înțelegerea celuilalt, a multiculturalității. Coabitarea românilor cu celelalte etnii (ex: lipoveni) încă dinaintea secolelor al XIX-lea și al XX-lea, a manifestat, în arealul dobrogean, similarități în determinarea unor fapte și aspecte de existență conservatoare, dar și perpetuarea unor diferențe care devin aspecte distincte, individualizând una sau alta din etniile care au trăit și trăiesc deopotrivă în același mediu (natural și social) și în același timp conturarea unor forme de viață socio-culturală deosebită și unică, totodată, în raport cu restul Dobrogei”.³

Satul Poșta reprezintă un model de interculturalitate, aici existând un model de relaționare și conviețuire interetnică. Această localitate este gazda unor comunități precum cea a rușilor-lipoveni, a haholilor sau a grecilor.

Considerații generale privind istoria și cultura rușilor lipoveni

Lipovenii reprezintă o comunitate etnică slavă, de origine rusească, numărând aproximativ 40.000 persoane. Membrii uniunii lipovene locuiesc în deosebi în județul Tulcea, dar și în zona Bugeacului din regiunea Odesa, Ucraina. Grupuri de ruși lipoveni se regăsesc și în Bucovina, Moldova sau în județele Ialomița, Constanța sau Brăila.

În ceea ce privește etimologia termenului de “lipoveni”, doctrina oferă mai multe ipoteze. În acest sens, unii cercetători pleacă de la fundamentul bazat pe toponimul mitic *Lipova*, în timp ce alți

¹Vasile Nicoară – „Dobrogea. Spațiu geografic multicultural”, Ed. Muntenia, Constanța, 2006, p.18.

²Dan-Silviu Boerescu – “Istoria necunoscută a Dobrogei, de la Tomisul lui Ovidiu la Dervent și cetatea subterană de la Limanu”, Ed. Integral, București, 2019, p 74.

³Antoaneta Olteanu – “Spațiul și timpul în tradițiile românești”, Ed. Paideia, București, 2018, p 597.

teoreticieni sprijină numele unei sărbători a acestora, denumită „*filippovka*”. O presupunere ar fi că denumirea provine din cuvântul rusesc „*lipa*”(„tei”), un copac din lemnul căruia se fabrică uneltele gospodărești, inclusiv vâslele lotcilor.

O altă explicație constă în faptul că această castă etnică a existat, multă vreme, în pădurile de tei din sudul Basarabiei. Așadar, un grup restrâns de cercetători români și moldoveni apreciază că

„originea demonimului are la bază așezarea Lipoveni din Republica Moldova, însă alți teoreticieni susțin că denumirea provine de la însăși populația lipovenilor”.⁴

Rusii lipoveni se remarcă în colectivitatea românească prin atașamentul lor necondiționat față de tradițiile ancestrale, până la cel mai mic detaliu. Atât ritualurile, cât și obiceiurile lor folclorice se împresoară pătrunzător în erudiția și etica creștină, dând dovadă de o încărcătură sacră deosebită.

„Este istoric cunoscut faptul că lipovenii reprezintă o etnie de sorginte slavă, fiind urmașii staroverilor, militanți ai credinței ortodoxe de rit vechi din Rusia, care au plecat din patria lor în secolele XVII-XVIII, datorită schismei inițiată de țarul Aleksei Mihailovici Romanov (tatăl lui Petru cel Mare) și de patriarhul Nikon al Rusiei (1652-1658)”.⁵

Reforma din anul 1654 a avut ca obiectiv modificarea ritualului bisericesc, fiind promulgată de Biserica Ortodoxă Rusă în anul 1667. Cei care nu erau de acord cu noile dogme erau considerați eretici. Episcopii Pavel de Kolomna, Makarie de Novgorod, protopopul Avvakum, Ioann Neronov, boieroaica Morozova sunt unii dintre cei care s-au împotrivit reformei, fiind adepți ai credinței străbune.

Dat fiind că nu și-au schimbat credința, aceștia au fost arși pe rug sau supuși prigoanei conducerii țariste și ecleziastice. La sfârșitul sec. al XVII-lea, peste 20.000 de staroveri au ars pe ruguri. După ce în anul 1685 persecuțiile la adresa staroverilor au fost legalizate aceștia au luat drumul pribegiei, răspândindu-se în lumea întreagă.

Credincioșii de rit vechi s-au concentrat în câteva centre spirituale: *Starodubie* (Ucraina), *Kerjeneț* (Rusia), *Irghez*, *Rogojskoe kladbișce*, *Vâg* (în nordul Rusiei); *Vetka* (Belarus); *Fântâna Albă* (centru al ortodocșilor de rit vechi, cei cu preot, din Rusia, Europa, America, Australia și Canada, în prezent, în Ucraina); *Novozâbkov* (staroverii fără preot). Majoritatea staroverilor s-a refugiat în zone greu accesibile din nordul Rusiei sau din Siberia.

„În perioada 1827-1855, în timpul țarului Nikolai I, divergența staroverilor s-a intensificat, așadar au fost nimicite unele centre spirituale, multe dintre cărțile și obiectele de cult au fost arse sau confiscate. Tocmai în anul 1971, Soborul Bisericii oficiale ruse a ridicat blestemul năvălit asupra staroverilor în secolul al XVII-lea.

Documentele atestă că rimele așezări ale staroverilor pe meleagurile României datează din anii 1720, aceștia stabilindu-se în regiunile Moldovei și Bucovinei sau, chiar, au întemeiat așezări noi, un exemplu în acest sens fiind cele 38 de familii care au înființat satul Lipoveni din județul Suceava, în anul 1726. De asemenea, satele *Dumasca* din județul Vaslui, *Lespezi* și *Brătești* din județul Iași datează din prima jumătate a veacului al XVIII-lea.

⁴Ceracela Dobrinescu – „*Rușii lipoveni din Dobrogea - istorie și tradiții specifice (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea - 2011)*”, Ed. C.R.L.R, București, 2019, p. 119.

⁵Feodor Chirilă – „*Din istoria rușilor staroveri*”, Ed. C.R.L.R, București, 2019, p.48.

În Dobrogea, prezența staroverilor este asociată cu migrarea cazacilor conduși de atamanul Ivan Nekrasov. Mai mult de două treimi din numărul total al rușilor-lipoveni se află în regiunea Dobrogei, mai exact în localitățile Sarichioi, Jurilovca, Slava Rusă, Poșta sau Carcaliu, acestea reprezentând centre importante ale rușilor-lipoveni”.⁶

Cunoscuți sub denumirea de lipoveni, aceștia și-au păstrat vorbirea, cutumele și credința, fiind segmentați pe principii religioase (*popiști și nepopiști*) și etnice (*moscoviți, răscolnicii propriu-ziși, cazaci, haholi, necrasovții*).

Evenimentul cu cea mai mare însemnătate al istoriei rușilor lipoveni în secolul al XIX-lea constă în crearea Mitropoliei de Rit Vechi de la Fântâna Albă, construită în anul 1846, reprezentă evenimentul cel mai semnificativ al istoriei lipovenilor din acel secol, acesta influențând evoluția vieții religioase, sociale și culturale a credincioșilor de rit vechi de pretutindeni.

Unirea Principatelor, războiul de independență și intrarea Dobrogei în componența statului român, dar și Marea Unire din 1918 reprezintă momente de referință în procesul de integrare a rușilor lipoveni în societatea românească.

„Perioada comunismului, pe lângă cetățenii României, a supus și rușii lipoveni unui regim politic care a atacat, în principal, în fundamentul existenței etnice și religioase. Deși în anul 1945 statul român a recunoscut chiar numai formal Biserica Ortodoxă de Rit Vechi exteriorizarea acesteia a fost redusă la minim, singura formă de manifestare a credinței constând în slujbele religioase, dar și acestea fiind foarte atent monitorizate de către autorități. Publicitatea atee deschisă și lipsirea bisericii de oportunitatea de a o contrabalansa au influențat negativ spiritualitatea comuniunilor lipovenești. Deși, paradoxal, în școlile de stat, limba rusă se studia ca limbă străină, politica acelei vremi cu privire la minorități a condus la scăderea zguduitoare a ponderii utilizării limbii materne ruse.

După evenimentele din Decembrie 1989, speranțele au reapărut, astfel, în anul 1990 a luat ființă Comunitatea Rușilor Lipoveni din România, organizație care și-a propus să promoveze valorile materiale și spirituale ale acestei etnii, scopul declarat fiind revitalizarea limbii materne ruse, credința ortodoxă de rit vechi, cultura, obiceiurile și tradițiile rușilor lipoveni din țara noastră. Astfel, la data de 28 noiembrie 1990, a luat ființă publicația lunară a Comunității Rușilor Lipoveni din România denumită „Zorile”.⁷

Este bine cunoscut faptul că principalele ocupații ale rușilor lipoveni sunt grădinaritul, cultivarea fructelor și a cânepii, albinăritul, meșteșugăritul, sculptura, țesătoria etc.

Rușii lipoveni își mențin obiceiurile strâns legate de sărbătorile religioase, în consecință, aceștia cinstesc și în prezent calendarul iulian, decalat cu 13 zile față de cel gregorian. Cu siguranță, cel mai conservat obicei rămâne cel al *Masleniței* (Lăsata Secului), cu o săptămână înainte de a se intra în postul Paștelui. Această săptămână se sărbătorește cu cântece vesele și cu preparate lactate caracteristice: *vareniki, blini, piroghi*, etc. Pe tot parcursul slujbei religioase din ziua Floriilor credincioșii au în mâini lumânări aprinse și crenguțe de salcie, care vor fi sfințite. Totodată, un covor de iarbă acoperă podelele bisericilor.

Fiind o sărbătoare deosebit de importantă pentru aceștia, lipovenii sărbătoresc Paștele în familie, masa fiind una bogată și viu colorată cu ouă vopsite și cozonac, care se sfințesc în dimineața Învierii, după liturghie. Spre deosebire de obiceiul credincioșilor români, mielul nu reprezintă o tradiție și la lipoveni. Pe toată perioada sărbătorii Paștelui, aceștia se pupă de trei ori atunci când se întâlnesc, și urează „*Hristos a Înviat!*” (*Hristos voskrese!*), respectiv „*Adevărat a Înviat!*” (*Voistinu voskrese!*).

⁶Idem 25, p.129.

⁷Culegere de comunicări și referate prezentate la simpozionul științific internațional al CRLR (Piatra-Neamț, 11-15 noiembrie 2017) - „Cultura rușilor lipoveni în context național și internațional”, Vol. II, Ed. C.R.L.R., București, 2019, p.51

Asemeni nouă, există și la lipoveni obiceiul de a colinda de Crăciun, obicei prin care vestesc Nașterea Domnului, doar că aceștia au un singur colind în repertoriu și se interpretează întotdeauna după liturghie. Acest colind este preluat din cântarea bisericească („Hristos se naște” – *Hristos rajdaetsja*).

Comunicarea între locuitorii satului Poșta și comunitatea rușilor lipoveni

Etapele ciclului vieții tradiționale sunt marcate prin diferite ceremoniale prin care se reliefează momentele importante, evenimente ce socotesc transformări în viața unei persoane. Maniera de derulare al acestor ceremoniale este stabilită de familie, grup sau de societate. Prin acest sistem se controlează modul prin care se efectuează tranziția și cefrtifică o capacitate adecvată a individului

în succesiunea etapelor.

În contemporaneitate acest proces nu este la fel de pur și clar. În prezent dispunem de multiple surse de informare, uneori chiar antagonice. Prin acestea se încearcă să se atragă atenția persoanei în vederea sugerării unui anume comportament cu privire la căile de acțiune care se consideră a fi importante sau ce grad de însemnătate ar trebui să se atribuie unor evenimente.

Optica populației minoritare în ceea ce privește socializarea constă în faptul că prin aceasta se pot dobândi calitățile necesare în vederea comunicării, gândirii, rezolvării unor probleme prin folosirea de tehnici acceptate de comunitate, dar și realizarea modalităților unice de adaptare la mediul personal.

Din punct de vedere al populației majoritare, socializarea își aduce membrii la un anumit nivel de supunere, în așa fel încât ordinea socială, caracterul previzibil al acesteia și continuitatea să poată fi menținute.

În general, cultura rușilor lipoveni rămâne tradiționalistă, însă, chiar și așa, este aproape imposibilă evitarea inovațiilor.

În comunitatea rușilor lipoveni este încă viguros păstrată în propovedania identitară prezența *celuilalt*, adică a românului, acest fapt reprezentând o modalitate prin care își evidențiază mărcile și valorile identitare, care, datorită religiei, încă sunt pătrunzătoare.

Adesea, aceste inovații au constituit un contur obligatoriu de adaptare a călăuzitorilor vechii culturi la noile condiții de existență socială și economică (spre exemplu: elementele lingvistice, materialele industriale folosite pentru confecționarea costumului tradițional, materialele de construcție a casei etc.).

Se poate lua în considerare și o suprapunere lingvistică prin împrumuturi de noțiuni din cultura ucrainenilor, belarușilor, a românilor, cu care lipovenii au intrat în contact. Aceste aspecte au luat ființă ca efect a unor realități social-istorice prin:

- „diminuarea posturilor de informare etnoculturală cu etnologia maternă;
- stingerea unor componente a tradițiilor culturale ancestrale;
- rezistența la influența culturii străine;
- interacțiunea dintre tradiție și inovație”.⁸

„Influența românească s-a făcut simțită încă de la apariția pe teritoriul României a primelor colonii de lipoveni, dar nu a cunoscut o intensitate prea mare datorită faptului că din motive politice și religioase primii coloniști lipoveni au dus o viață extrem de izolată, fapt care a împiedicat contactul cu populația română și, implicit, cu limba vorbită de aceștia”. Având în vedere existența

⁸Idem 28, p.177.

dogmelor religioase extrem de rigide care ghidau modul de viață, limba română nu a reușit să penetreze sistemul lexical al acestor comunități, chiar și după depășirea barierelor de comunicare cu populația băștinașă.

*„În felul acesta ani de-a rândul graiurile rusești lipovenești au rămas aproape intacte. Insignifiant ca număr, cuvintele românești pătrunse în prima fază de existență pe teritoriul României sunt comune tuturor lipovenilor. Mult mai târziu, însă, factorii extralingvistici au determinat intensificarea influenței limbii române asupra graiurilor rusești de pe acest teritoriu”.*⁹

Tot în modernism și-au făcut apariția și alți factori marcanți precum necesitatea educației prin intermediul școlii, dar și a educației permanente prin presă, radio, televiziune. *„Actualele discursuri românești au ca obiectiv extinderea pe plan social, economic și cultural spre care a ajuns societatea română și, totodată, comunitatea lipovenească, dar și nevoia tot mai puternică de integrare în această societate. Aceste discursuri indică realități noi ori corespondențe ale unor cuvinte moștenite, însă incapabile de a acoperi întreaga sector semantic”.*¹⁰

Un segment important în canalele de comunicare îl reprezintă și arhitectura. *“Aceasta redă cea mai pătrunzătoare și durabilă simbolistică în tabloul unei comuniuni. Totodată, pe lângă utilitatea cotidiană fundamentală, se fac simțite și efectele arhitecturale omniprezente”.*

Se poate spune că arhitectura rămâne constantă datorită influențelor directe, fiind o forță moderatoare pentru mobilitatea persoanelor și contactul lor social. De asemenea, se poate afirma că arhitectura conturează mijlocul un cadru social conform căruia inter-relațiile umane și raportarea indivizilor la mediu capătă o semnificație.

Componentele comune provenite din coabitarea în același habitat, din exercitarea acelorași îndeletniciri, buna înțelegere dintre membri comunității se resimt în:

- organizarea gospodăriei (adaptată în vederea satisfacerii nevoilor zilnice ale familiei);
- geodezia casei;
- materialele și tehnicile de construcție utilizate.

*„Între aspectele analizate la nivelul gospodăriei și locuinței se evidențiază în acest areal, așa-numita „lijancă”. Aceasta, deși remarcată astăzi ca un element comun, este de fapt rezultatul unei aculturații. Lijanca este un gen de pat de pământ construit lângă sobă, încălzindu-se în timpul iernii cu ajutorul unei instalații originale și a unei construcții cu totul inventivă. Caracteristică populației slave (ucraineană și/sau lipovenească), lijanca se întâlnește acum și în casele românești.”*¹¹

Construcțiile rușilor lipoveni se evidențiază prin *bania*, o baie cu dimensiuni reduse formată din două încăperi: antreul în care se face focul și *cameca* (*baia propriu-zisă*). Cazanul cu apă este așezat pe o vatră cu pietre, care, stropite cu apă creează efectul de saună.

Ritualurile de trecere și-au conservat oficierea religioasă în prezența preotului, dar și-au schimbat aproape în totalitate forma, observându-se o simplificare a ceremonialului.

Aspectele ceremonialelor fazelor de trecere (nașterea, nunta, înmormântarea) din societatea conservatoare atestă existența unui tipar și o transpunere a acestuia în variante culturale, pe baza specificului local.

⁹Idem 23, p 47.

¹⁰Silviu Feodor - “Centenarul Marii Uniri. Etnicii Ruși Lipoveni”, Ed. C.R.L.R., București, 2018, p 58.

¹¹Idem 26, p. 131.

Astfel, se evidențiază graba lipovenilor de a-și boteza copilul, acesta având loc imediat la 8 zile după naștere. În timpuri străvechi, la acest eveniment participau înainte femeile, acestea aducând câte un cadou copilului. Pentru îndeplinirea botezului erau necesare: o cruce, o cămașă și un pois.

Totodată s-a simplificat și ceremonialul de căsătorie, ca element de identitate evidențindu-se în timpul slujbei religioase, prinderea pe capul miresei a *kicika-ei* – în acest fel fata intră în rândul nevestelor.

Înmormântarea se identifică cu cele trei elemente de trecere: *despărțirea de lumea celor vii, pregătirea trecerii în lumea cealaltă și integrarea în lumea morților, restabilirea echilibrului social rupt prin plecarea celui mort.*

ristos!”), o cântare preluată din slujba bisericească.

“*La rușii lipoveni, prima zi a Crăciunului se petrece întotdeauna în familie. În această zi nu sunt permise vizitele nici de la rudele cele mai apropiate. În această zi, în gospodăriile lipovenilor intră doar colindătorii, adică doar cântăreții din stranele bisericilor care merg din casă în casă, imediat după încheierea slujbei. Împreună cu cântăreții religioși, rostesc și gazdele colinde în fața icoanelor.*”¹²

Specific rușilor staroveri este faptul că pentru aceștia Ajunul Crăciunului este un moment deosebit de important. Când la noi se colindă în seara de Ajun, la rușii lipoveni, după ce și-au terminat treaba, aceștia fac o baie de aburi, aromată, ca un fel de saună. Așadar, conform tradiției lor, nu se consideră că trupul este doar spălat, ci și fortificat. Acest lucru este posibil datorită unor măturice din stejar ce pun sângele în mișcare după ce își lovesc ușor pielea cu ele. După acesta baie, rușii lipoveni se îmbracă cu costumele portul tradițional și merg la biserică. Chiar dacă slujba religioasă are loc până mai târziu în noapte, a doua zi dimineată aceștia revin în lăcașul sfânt. După terminarea slujbei din dimineața Crăciunului, rușii lipoveni încep sărbătoarea.

Bradul de Crăciun

Dat fiind că rămâne verde tot timpul anului, bradul reprezintă un pom al vieții, simbolizându-l pe Iisus Hristos, veșnic viu.

Nu se cunoaște cu exactitate de unde a luat naștere obiceiul bradului de Crăciun însă, se presupune că acesta ar fi apărut pentru prima dată la popoarele teutonice, în timp, devenind un obicei și la creștini. Pentru prima dată în țara noastră pomul de Crăciun a fost împodobit în anul 1866, la palatul regelui Carol I de Hohenzollern, de atunci poporul român preluând această tradiție. În trecut, bradul se împodobește cu ornamente confecționate manual, cu fructe, cu flori din hârtie creponată, conuri de brad etc.

În timp, s-a trecut la ornarea acestuia cu globulețe de sticlă, beteală, bomboane de ciocolată, instalații luminoase, etc. În vârful pomului de Crăciun se pune o stea, simbol al stelei care i-a călăuzit pe magi până la Bethlehem. Superstiția este că această stea este purtătoare de noroc și îndeplinirea dorințelor.

¹²Feodor Chirilă – „Cultura și tradițiile rușilor-lipoveni. Evocări”, Ed. C.R.L.R., București, 2019, p.125.

Pe lângă pomul de Crăciun, creștinii împodobesc și coronițe de Crăciun pe care le agăță la uși. Acestea aduc sănătate și noroc, forma rotundă reprezentând eternitatea dragostei care nesortită pieirii.

„Totodată, pentru decorarea gospodăriilor în preajma Crăciunului și a Anului Nou se folosește și vâscul, o plantă despre care se crede că este tămăduitoare, aducând armonia și pacea. Încă din strămoși se spune că sărutul sub vâsc întărește iubirea într-un cuplu”¹³.

Spiritul comercial contemporan al sărbătorilor de iarnă nu caracterizează modul în care lipovenii cinstesc Crăciunul. În tradiția lor, aceasta este o sărbătoare de familie, participând întâi la slujba religioasă și petrecând după terminarea acesteia. Însă, cu toate acestea, în ultimii ani, în tot mai multe case lipovenești se împodobește bradul.

Obiceiuri culinare de Crăciun

În localitatea Poșta, una dintre cele mai frumoase tradiții în prima zi de Crăciun este masa în familie, când toată lumea, copiii, părinți și bunici, care după ce se întorc de la biserică, se așează în jurul mesei, încărcată de bunătăți, desfătându-se de momentele petrecute împreună în jurul mesei, având credința că prin cinstirea meritată a sărbătorilor vor avea parte de un an mai bogat. Cu de 40 de zile înainte, creștinii respectă Postul Crăciunului, acesta încheindu-se în data de 25 decembrie. Un alt moment important care anticipează sosirea Crăciunului îl reprezintă tăierea porcului în ziua de Ignat (20

decembrie). Pregătirea mâncărilor capătă dimensiunile unui ritual străvechi: *cârnații, chișca, toba, răciturile, sarmalele, caltaboșul și nelipsitul cozonac vor trona pe masa de Crăciun, fiind la loc de cinste alături de vinul roșu prețuit de toată lumea*. Rețetele diferă de la o gospodărie la alta. De exemplu, unele gospodine pun în placinta de nucă un bănuț și cine îl va găsi va avea un an bogat.¹⁴

Conform tradiției rușilor lipoveni, în Ajunul Crăciunului se face „*kuteaua*”, un desert din grâu fiert amestecat cu miere de albine. Totodată, gospodinele pregătesc și orez fiert cu prune afumate, colăcei, biscuiți de casă și bomboane. Aceste preparate se oferă rudelor apropiate, care, la rândul lor, își tratează oaspeții cu aceleași tradiții. De asemenea, tot în ajunul Crăciunului, se gătește *răcitura cu*

hrean, pateurile cu măruntaie de porc, cârnații, jarcovia (mâncare de castraveți murați cu carne), *borșul rusesc, friptura la cuptor și sarmalele*. Musai, pe masa de Crăciun a staroverilor sunt *plăcinta și colțunașii cu brânză proaspătă de vaci*.

Desigur că rușilor lipoveni din Delta Dunării pregătesc preparate din pește, platoul cu aperitive incluzând, musai, *peștele afumat sau marinat și salata de icre*.

Desertul lipovenilor constă în cozonac cu nucă și stafide, colțunași și alte prăjituri gătite în casă.

“*Întotdeauna, lipovenii încep masa tradițională de Crăciun cu o rugăciune și o încheie la fel. Emblema mesei tradiționale constă în „Crăciunelul”, o cocătură în formă de opt, care este ținut lângă icoană până de Bobotează, apoi se împarte la animale.*”¹⁵

¹³Idem 51, p.210

¹⁴Idem 51, p,218.

¹⁵Idem 63, p. 153.

De asemenea, un alt obicei foarte vechi este reprezentat de faptul că cel care se așează primul la masă și în capul acesteia este „starestul” casei, acesta fiind cel mai vârstnic bărbat din casă și binecuvântează masa cu o veche rugăciune rostită în limba lipovenească, care seamănă cu slavona

veche. Spre deosebire de români, la biserică și la masa tradițională, lipovenii poartă vestimentația populară. „Femeile se îmbracă cu fuste lungi înflorate și bluze pastelate, poartă părul legat sub năframă, iar bărbații poartă cămășile rubaskă, încingându-se cu un brâu.

Credincioșii staroveri din România își prețuiesc obiceiurile și tradițiile sărbătorilor creștine, una dintre sărbătorile serbate cu sfințenie fiind Nașterea Domnului.”¹⁶

Rușii lipoveni consideră că sărbătorile sunt strict religioase. Când un lipovean pășește în casa altuia, chiar înainte de a da binețe, caută din priviri icoana sfântă a casei și își face de trei ori semnul crucii, și asta pentru că nu e casă în care icoana să nu fie la vedere. Abia apoi îi salută pe ceilalți și încep să stea de vorbă. Și postul e altfel, până la Ignat se poate mânca pește, mai puțin luna, miercurea și vinerea. Odată cu trecerea Ignatului nu se mai mănâncă nici pește. În ajunul Crăciunului nu se gătește nimic cu ulei sau drojdie și se mănâncă “corjki” sau alte mâncăruri de post precum trigoane cu nuci, tocinei sau barabuni (un fel de chiftele făcute din cartofi).¹⁷

Icoanele sau sfintele crucifixuri sunt lustruite, iar candelarele curățate. Rușii de rit vechi țin candela aprinsă pe întreg cuprinsul sărbătorilor de iarnă. Etnie deosebit de religioasă, pentru rușii lipoveni, biserica și tradițiile au avut, încă din cele mai vechi timpuri, un rol esențial în păstrarea și conservarea identității, participarea la slujbele religioase fiind o datorie sacră.

¹⁶Vasile Dolghin, fostul președinte al CRLR în Discover Dobrogea.

¹⁷Ceracela Dobrinescu – “Rușii lipoveni din Dobrogea - istorie și tradiții specifice (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea - 2011), Ed. C.R.L.R., București, 2019, p. 147.

BIBLIOGRAFIE

- A. Cărți, tratate, cursuri, monografii**
1. Anzieu D., Martin J.Y. – „La dynamique des groupes restreints”, 1973.
 2. Baylon Christian, Mignot Xavier – „La comunicacion”, 2000.
 3. Bălțătescu Sergiu – „Cultură și comunicare”, Universitatea din Oradea, 2007.
 4. Boerescu Dan-Silviu – „Istoria necunoscută a Dobrogei, de la Tomisul lui Ovidiu la Dervent și cetatea subterană de la Limanu”, Ed. Integral, București, 2019.
 5. Brătulescu Monica – „Colinda românească”, Ed. Minerva, București, 1981.
 6. Chețan Octavian, Bălă Paul - “Mitul Creștin. Filiații și paralele”, Ed. Enciclopedică română, București, 1972.
 7. Chirilă Feodor – „Cultura și tradițiile rușilor-lipoveni. Evocări”, Ed. C.R.L.R., București, 2019.
 8. Chirilă Feodor – „Din istoria rușilor staroveri”, Ed. C.R.L.R, București, 2019.
 9. Cocârlă Pavel – „Istoria Bisericii Creștine”, Ed. Cartdidact, Chișinău, 2018.
 10. Culea D. Apostol – „Cât trebuie să știe oricine despre Dobrogea. Trecutul, prezentul, viitorul”, București, Ed. Casa Școalelor, 1928.
 11. Dobrinescu Ceracela – „Rușii lipoveni din Dobrogea - istorie și tradiții specifice (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea - 2011), Ed. C.R.L.R, București, 2019.
 12. Dumitrașcu Vadim – „Managementul între culturi. Interculturalitate și elemente de management comparat”, Ed. Universitară, București, 2019.
 13. Eliade Mircea – „Istoria credințelor și ideilor religioase”, Vol. II, Ed. Polirom, Iași, 1992.
 14. Feodor Silviu - „Centenarul Marii Uniri. Etnicii Ruși Lipoveni”, Ed. C.R.L.R., București, 2018.
 15. Gavreliuc Alin – „Psihologia socială și dinamica personalității”, Ed. Polirom, Iași, 2019.
 16. Ghinoiu Ion, Pleșca Cornelia, Tircomnicu Emil – „Sărbători și obiceiuri. Vol. V. Dobrogea și Muntenia”, Ed. Etnologică, București, 2009.
 17. Grebu Devis – „Culori și tradiții în folclorul românesc”, Ed. ALL, București, 2016.
 18. Guiraud Pierre – „Langage et theorie de la communication”, în Haineș, 1998.
 19. Hovland I. Carl, Irving L. Janis, Harold H. Kelley – „Comunicare și persuasiune”, New Haven, Yale University Press, 1953.
 20. Institutul de Etnografie și Folclor C. Brăiloiu – „Sărbători și obiceiuri. Vol. I. Oltenia”, Ed. Enciclopedică, București, 2001.

21. Institutul de Etnografie și Folclor C. Brăiloiu – „Sărbători și obiceiuri. Vol. IV. Moldova”, Ed. Enciclopedică, București, 2004.
22. Ionescu Ana-Maria – „Dicționar de comunicare interpersonală și comunicare interculturală”, Colecția “Studii”, Ed. Paralela 45, Pitești, 2020.
23. Lazu Ioan Constantin – „Maramureșul istoric. Țara culturii lemnului și a tradițiilor vii”, Ed. Schubert & Franzke, Cluj-Napoca, 2021.
24. McGuckin John Anthony – „Biserica ortodoxă de Răsărit. O nouă istorie”, Ed. Baroque Books and Arts, București, 2020.
25. McQuail Denis – „Comunicarea”, Ed. Universitaria, Craiova.
26. Moles Abraham – „Sociodinamica culturii”, Ed. Științifică, București, 1974.
27. Morin Edgar – „Le paradigme perdu: la nature humaine”, Paris, Seuil, 1973.
28. Nicoară Vasile – „Dobrogea. Spațiu geografic multicultural”, Ed. Muntenia, Constanța, 2006.
29. Olteanu Antoaneta – „Spațiul și timpul în tradițiile românești”, Ed. Paideia, București, 2018.
30. Osgood E. Charles – „A vocabulary for Talking about Communication”, în Drăgan, 1993.
31. Pascaru Mariana – „Bucovina”, Ed. Ad Libri, București, 2018.
32. Păcurariu Mircea – „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, Ed. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.
33. Preot prof. dr. Păcurariu Mircea – „Istoria Bisericii Ortodoxe”, Ed. Institutului biblic și de Misiune a B.O.R., București, 1993.
34. Pricope Mihaela – „Dezvoltarea competenței de comunicare interculturală a studenților străini – factor al comunicării eficiente în mediul educațional”, Ed. Universitară, București, 2018.
35. Pryce Will – „Arhitectura lumii. Capodoperele”, Ed. Vellant, București, 2009.
36. Rosinski Philippe – „Coaching intercultural. Noi instrumente pentru valorificarea diversității naționale, corporative și profesionale”, Ed. BMI, București, 2019.
37. Șerbănescu Mihail – „Dobrogea. Drumuri și popasuri în Țara Soarelui”, Ed. Romart Design, Constanța, 2005.

B. Articole și lucrări conferințe

1. Arhiva parohiei despre vechile locașuri de cult ortodoxe din Poșta.
2. Ciocoi Gheorghică – „Ghidul mănăstirilor din România”, Ed. Sophia, București, 2016.

3. Culegere de comunicări și referate prezentate la simpozionul științific internațional al CRLR (Piatra-Neamț, 11-15 noiembrie 2017) - „Cultura rușilor lipoveni în context național și internațional”, Vol. II, Ed. C.R.L.R., București, 2019.

4. Lumina teologică a colindelor românești, Ed. Basilca, București, 2020.

5. Revista Discover Dobrogea.

C. Legislație

1. Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, intrată în vigoare la data de 1 februarie 1998.

2. Legea nr. 282 din 24 octombrie 2007 pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare.

3. Statutul de organizare și funcționare a C.L.R.L.

D. Webografie

www.europa.eu .

prof. IRIMIA GEORGIANA-DANIELA
Școala Gimnazială Nalbant, județul Tulcea